

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 2. De reliquis vitiis, quæ contra instrumenta opponi possunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

partis mendacio, decolorat. Nihil igitur, vel quod bonum videtur, addendum est.

§. 2.

De reliquis vitiis, quæ contra instrumenta opponi possunt.

1899. **H**UIC quæstioni resolvendæ servit i. *c. Licet 5. de crimine falsi*; ubi exponuntur plures defectus, ex quibus agnosci possit falsitas, quæ committi potest in literis Apostolicis; sed de hoc agimus l. 5. tit. 20. Alterum est *c. inter dilectos 6. h. t.* Casus in hoc *c.* iste est. Controversia erat inter Abbatem S. Donati, nomine Monasterii, & Mediolanensem Archiepiscopum super portu Scozulæ, & annexis, quæ Monasterium ad se pertinere dicebat, ideoque sibi cum fructibus perceptis restitui petebat: salvo jure addendi, vel demendi libello; & intentionem suam probavit i. per privilegium Luitardi Comitis quondam Episcopi Lucani, fundatoris, qui ea monasterio donaverat; 2. per instrumentum sententiæ pro monasterio ab Asperto, quondam Archiepiscopo Mediolanensi, lata, ex Ludovici Imperatoris delegatione; 3. ex privilegio Henrici Imperatoris, qui ea omnia monasteria confirmavit, vel etiam contulit; 4. ex instrumento locationum, quas Abbates variis temporibus faciebant; 5. per productos testes probare nitebatur, quod supra annos 50. in possessione fuerit, & quod fama publica sit de donatione, à Luitardo factâ monasterio.

Econtra Procurator Archiepiscopi plura contra productum ab Abbate instrumentum, seu privilegium opposuit i. quod maxime consumptum sit in annotatione indictionis, ubi falsitas facile deprehendi potuisset; 2. cum charta vetustissima videretur, scriptura visa est recentior; 3. sigillum vitiosè appositum videbatur; partim quia Cæsaris potius referebat imaginem, quàm Episcopi; partim quia in una sigilli parte cera nec in planitie, nec in colore parti alteri similis appare-

bat; partim quia in nomine Luitardus duæ literæ, ita ut æquè Lotharius legi posset, imò spatia interjecta in literis omisissis ita se habebant, ut Lotharii nomen magis conveniret; parim quia cera ex parte interiore erat vetusta, ex parte autem exteriori recens, & mollis; insuper sub vetusto sigillo charta erat perforata, & per glutinum novæ appositæ ceræ fulcrum ipsi additum; sed & eadem falsitatis species in cæteris ferme Imperatorum privilegiis apparebat, præter privilegium Henrici, quod tamen etiam ad fidem faciendam sufficere non videbatur, quia nec publicâ manu confectum erat, nec authenticum sigillum habebat, & quod ex media parte fuerit consumptum, & ultima nominis Sybillaba *icus* appareret, ut non minus Ludovici sigillum esse potuisset.

Deinde contra instrumentum latæ pro monasterio sententiæ opposuit, esse suspectum; tum quia quædam literæ apparebant; tum quia Notarii subscriptio aliam manum præferebat, quàm scriptio instrumenti, quàm tamen Notarius in subscriptione profiteretur se manu suâ scripsisse; litera quoque recentior videbatur, quàm charta, & atramentum, aquâ infectum, ut vetustius appareret; in omnibus autem privilegiis imperialibus, licet posterioribus, nulla mentio sententiæ latæ. Subjunxit: dato etiam, quod instrumentum de lata sententia legitimum foret, nihil tamen nocere posse Ecclesiæ Mediolanensi ex eo probavit; quod lata dicatur *inter alios*; res autem inter alios acta aliis non præjudicat; quare nec attestations, quæ in eodem instrumento continentur, nocere Ecclesiæ debent, cum inter alias personas, & in alio iudicio receptæ sint.

Demum etiam contra productum privilegium Henrici Imperatoris excepit, dicens, videri non tantum *confirmatorium*, sed etiam *donatorium*; quia autem id *respectu eorundem* intelligi non potest, cum eadem res respectu eo-

eorundem non possit intelligi *donari*, & *tanquam prius habita, seu possessa confirmari*, siquidem quod meum est, non potest ex alia causa meum fieri, nisi defuerit esse meum, ideò ut explicetur privilegium modo, quo valere potest, intelligi debet, ut Henricus alia donaverit, & alia confirmaverit; quare cum privilegium confirmatorium tantum fuerit quoad ea, quæ in iudicium deducta sunt, ideò si principale valorem non obtinet, nec accessorium valere debere, denique neque per instrumenta locationis proprietas probata est, nec plena possessio, cum ad probationem rei propriæ, aut possessionis, non sufficiat facta locatio: has ob causas, post diurnam litem, cum ea, quæ peterentur, satis probata non fuerint, & probationibus utrinque propositis, & auditis, *quia super his jam diu fuit litigatum, & probata non fuerant, quæ petebantur ad Monasterium pertinere*, Innocentius III. Mediolanensi Archiepiscopo rescribens ait: *ab impetitione Abbatis & Monasterii procuratorem tuum nomine tuo, & Mediolanensis Ecclesie, sententialiter duximus absolvendum; quoniam, cum obscura sunt jura partium, consuevit contra eum, qui petitor est, judicari*; Sic Innocentius III. loco cit.

1900. Ex hac decisione collig. Varios esse modos, quibus instrumentum de falso vel argui potest, ut non probet; vel saltem suspectum, quo vires illius ad faciendam fidem minus efficaces reddantur. Hinc in specie de sigillo not. esto sigillum scripturæ, vel instrumento addatur in signum confirmationis; si tamen *frangatur*, pro eo parte, ut non dignoscatur imago; vel tantum *atteratur*; vel *castetur*, ut non dignoscantur *literæ*, nec cujus sit sigillum, non facere fidem; quia verè non est sigillum propter formæ omissionem; Sic Rebuffus in tractat. nominat. q. 10. n. 16. Unde sigillum debet continere characterem, seu literas circum, proprium nomen declarantes, vel alias literas aptas, & convenientes sigillo,

ut facile cognoscatur, cujus sit sigillum, ut per Menoch. *de arbitr. casu 113. n. 3. Gonzalez ad 8. reg. Cancellar. gloss. 61. n. 5.* Cæterum non obstat sigilli fractura, si tamen clarè colligi ex eo possit, cujus sit, ut si literæ illi incisæ, vel characteres adhuc legi possint; & imago congruat ejus dignitati, cujus sigillum esse dicitur, quod non fieret, si referret infulam, aut pastorale, & is, cujus sigillum esse dicitur, foret Laicus. Hinc in casu, quo sigillum esset omnino vitiatum ex fractura, ut exinde is, cujus sigillum esse dicitur, cognosci non posset, instrumentum, manu Notarii publici confectum cum subscriptione testium, adhuc retineret vim probandi; quia sigillum non est de substantia instrumenti; secus, si & illis careret; sic Abbas, & alii communiter in dict. c. 6. Si verò non factura, sed aliud sigilli vitium per exceptionem opponatur contra productum instrumentum (puta, quòd sit adulterinum, nimirum factum ad imitationem veri; vel quòd sit furtivè sublatum, & sic instrumento appositum, admitti debet excipiens, ut exceptionem prober; quod subinde fieri potest, saltem indirectè, ut habetur c. *Tertio loco*, 5. de probat.

Not. 2. contra instrumentum productum opponi posse exceptionem, quòd sit sigillum *ignotum*. Nam cum Cantuariensis Archiepiscopus Innocentium III. rogasset, quid agere debeat circa cruce signatos, qui dicentes, se ab Apostolica sede redire super absoluteione sua, *ignota Cardinalium sigilla reportant*: cum eis super impedimentis expositis non fuisset de levi credendum; respondit Pontifex, quòd, *quando talibus literas indulgemus, illis, qui personas, & facultates eorum plenius noverunt, hoc modo scribimus, ut super impedimentis expositis (inquisitâ diligentius veritate) statuatur circa illos, quod animarum saluti, & succursui terre sanctæ magis noverint expedire*: providentes attentius, *ne quid in fraudem voti fallaciter confingatur*. Unde si tales per suppressionem veritatis, aut falsitatis

tis expressionem, literas non solum Cardinalium, sed & nostras, nec solum dubias, sed & certas constiterit impetrasse, carere volumus impetratis, & eis non obstantibus ad voti executionem compelli; ubi nota ex gloss. *V. ignota*, tales literas nihil probare, non tantum, si dubiæ sint; sed etiam, si certò concessæ forent, *sub sigillo tamen penitus ignoto*, propter iustam suspicionem falsi.

1902.

Not. 3. instrumentum, privilegium, vel scripturam *regulariter* impugnari posse exceptione lituræ, vel rasuræ, aut interlineaturæ *in loco substantiali*, aut *suspecto*, & exceptione probatâ, reddi suspectum de falso, nec ei fidem haberi; constat 1. ex dict. *c. inter dilectos 6. h. t.* ibi: *tum quia in ipso quedam apparebant lituræ; junct. gloss. ibid. V. lituræ. 2. ex c. cum venerabilis 7. de Religios. domib.* ubi, cum Sabinensis Episcopus Ecclesiam S. Angeli de Canceia etiam cum suis possessionibus temporalibus contra Abbatem, & Conventum Farbens. peteret, & ad hoc docendum allegaret publicum instrumentum, in quo continebatur expressè J. Sabinen. Episcopum, H. Farben. Abbatem, & duabus personis post ipsum, dictam Ecclesiam, cum suis pertinentiis locavisse pro annua quatuor solidorum Papien. pensione; pars autem adversa proponeret instrumento prædicto nullam fidem penitus adhibendam, *propter superlinearem scripturam, & rasuram loco suspecto factam*, ubi videlicet annotatio temporis recenseretur, Innocentius III. Abbati, & Fratribus rescribens respondit: quia instrumentum prædictum, per quod Episcopus Ecclesiam intendebat, quoad temporalia vindicare, ad faciendam super hoc fidem invalidum esse cognovimus, *utpote propter prædicta de jure suspectum*, vos ab impetitione ipsius, quoad temporalia ejusdem Ecclesiæ duximus absolvendos, quam tamen resolutionem accipe, secundum limitationes subjungendos à

n. 1904.

1903.

Not. 4. rasuram, vel lituram, abo-
Tom. II.

litionem, seu deletionem, aut cancellationem censerem *in parte substantiali*, vel *loco suspecto*, quando est circa id, quod est de substantia instrumenti, aut in loco, ex quo maximè spectari solet, aut deprehendi veritas. Talia censentur *indictio*, ut colligitur ex cit. *c. inter dilectos*, §. *sed contra*, ibi: quia ibi maximè apparebat consumptum, *videlicet in annotatione indictionis*; ubi potuisset falsitas facilius deprehendi; tempus etiam *date*, sive *annus Domini, mensis, dies*, cit. *c. cum venerabilis*, & ibi gloss. *V. annotatio temporis*. item *nomen Judicis, Actoris, vel Rei*; gloss. *fin. in c. ex literis 3. h. t.* nomen loci, *in quo factum est instrumentum*, c. *olim 25. de Rescript.* narratio juris, & in similibus; Menoch. *l. 5. de presumptionibus*, *presumpt. 20. numer. 10.*

Dixi: si rasura, litura, cancellatio &c. contingat *in parte substantiali*, vel *loco suspecto*. Nam, esto talis rasura interveniat, sed non in parte substantiali, vel loco suspecto, non vitiatur instrumentum, privilegium, vel scriptura, præsertim, si rasum, aut cancellatum ex antecedentibus, & consequentibus colligi possit; sic Anton. Gomez ad *L. 45. Tauri n. 146.* & Barbof. in cit. *c. Cum venerabilis*; & constat. 1. ex *c. fin. de crimine falsi*, ibi: *verum literas ipsas, que redargutæ fuerant falsitatis, diligentius intuentes, nullum in eis falsitatis signum, vel suspicionis invenimus, nisi paucarum literarum rasuras, que nequaquam sapientis animum in dubitationem vertere debuerunt.*

Constat 2. ex *c. Ex literis 3. h. t.* ubi, cum causam, quæ inter A. & R. vertebatur, Alexander III. judicialibus delegasset, & coram his comparens R. petiisset sibi rescriptum commissionis Apostolicæ exhiberi, & cum inspectum voluisset falsitatis arguere *propter rasuram, que in narratione facti apparebat*, respondit Papa: *propter eam rasuram literas falsas, aut suspectas censerem non posse, cum & literæ privilegiorum in nominibus possessionum quandoque radantur, & literæ, si in facti narratione errarum sit,*

Q99

fit,

fit, indubitatè corrigi possint per rasuram. Ex hoc deducitur legitime probatum, quòd rasura non vitiet rescriptum, privilegium, aut instrumentum, si sit in loco non substantiali, seu non suspecto: & quis dicatur locus non substantialis, & non suspectus?

1904.

Cæterum etsi, quòd diximus numer. 1902. verum sit, *regulariter* vitari instrumentum, scripturam, vel privilegium, per rasuram, lituras, &c. *in parte substantiali*, vel *loco suspecto*; hoc tamen limitari debet, ut non procedat, si ex antecedentibus, & consequentibus appareat, ita legendum esse, sicuti rasura, aut vox superscripta indicat; tunc enim præsumitur scriptorem correxisse errorem suum; uti docet gloss. *fin. in cit. c. Venerabilis*, Mascard. *conclus. 1254. n. 19.* & notavimus supr. Et ideo expedit, ut, si Notarius quidpiam rasit, aut verbum superlineam, vel ad marginem adscripsit, *ut de eo mentionem faciat ad finem instrumenti*, si sit mutatio substantialis; ne alioquin existimetur mutationem ab alio factam esse, vel ab ipso Notario post absolutam confectionem instrumenti; sic Abbas *in cit. c. Ex literis. 3. h. 1. n. 3.* & Mascardus *cit. n. 27.* Deinde si contineat plura capitula, non connexa cum puncto, ex quo sumitur probatio vi talis scripturæ, vel privilegii, cum separabilia sint; quod tamen videtur limitandum juxta dicta. Tertio, si probatio fit per instrumentum, quod penes adversarium fuit, & ab illo edi jubetur; tali enim casu rasuræ præsumptio potius est contra illum, penes quem fuit. Quarto minus nocet rasura, quando agitur de intentione Testatoris ad pias, vel privilegiatas causas; nam, nisi contrarium evincatur, pro causis favorabilibus pronuntiandum est, ut alibi diximus.

Hinc aliqui tradunt, si quid rasum, vel inductum sit in loco testamenti, quo libertas concessa est, non vitari testamentum, etiam si rasura, vel inductio sit substantialis, idque favore libertatis, *cit. L. proximè, §. fin.* & ibi Bart. *ff. de his, quæ intestam. del.* id, quod aliqui extendunt etiam ad alias dispositiones favorabi-

les, videlicet ad legata, ad pias causas; quibus etiam rasura, vel inductio non obstat; sed ut monuimus, quando dubitatur de intentione disponentis, an revocaverit, vel limitaverit, vel etiam auxerit? nam in tali dubio pro causa favorabili pronuntiandum erit.

Not. 5. si opponatur rescriptis Apostolicis (sive gratiæ, sive justitiæ) error solius scriptoris (v. g. omissio unius literæ, vel syllabæ, aut etiam integri verbi, talem exceptionem non nocere, si non turbet, aut vitiet sensum, & nihilominus constet de mente concedentis, vel rescribentis, ut exposuimus *lib. 4. quest. ult. p. 2.* & constat *ex c. Ex parte 11. h. t.* ubi, cum ex parte Beatricis, quondam Anglorum Reginæ, fuisset propositum Honorio III. quòd rescriptum Apostolicum pro eo, quòd in hac dictione, *spoliarunt*, hæc figura O, deerat, asseratur vitiosum: Pontifex delegato mandavit, ut, hoc non obstante, in negotio ipso, ratione præviâ procedat. Unde, quando *in c. Ad audientiam 11. de rescr.* dicitur: non esse fidem adhibendam rescripto Apostolico, *si manifestum contineat in constructione peccatum*; imbecillitas faciendi fidem ex tali rescripto non attribuitur errori contra constructionem; sed *præsumptæ subreptioni ex vitio latinitatis.*

§. 3.

De contrarietate instrumentorum.

Cum quandoque contingat vel ab eadem, vel à diversis partibus instrumenta, vel scripturas inter se contrarias produci in iudicio, dubitari potest, cui eorum credendum? De hoc casu, ubi ab eodem producuntur ejusmodi scripturæ, vel instrumenta, ait Honorius III. *in c. Imputari. 13. h. t.* imputari ei potest, qui contrarias inter se scripturas in iudicio protulit, fidem sibi ad invicem derogantes; cum in ipsius fuerit potestate, quam voluerat